

Sag C-346/23**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

1. juni 2023

Forelæggende ret:

Tribunal Supremo (Spanien)

Afgørelse af:

17. maj 2023

Sagsøgt og appellans:

Banco Santander S. A., efterfølger til Banco Banif S. A.

Sagsøger og indstævnt:

Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales Auge, som repræsentant for sine medlemmer Andrea og Alberto

Hovedsagens genstand

»Etableringsfrihed – fri udveksling af tjenesteydelser – markeder for finansielle instrumenter – direktiv 2004/39/EF – klageret – forbrugerorganisationers søgsmålskompetence – transaktioner, der ikke kan anses for at være til offentlig, almindelig og generel brug eller forbrug«

Ekstraordinær appel på grund af en procedurefejl og kassationsappel ved Tribunal Supremo (øverste domstol) til prøvelse af dom afsagt af Audiencia Provincial de Granada (den regionale domstol i Granada) om forkastelse af appel iværksat af Banco Banif, S.A. (nu Banco Santander, S.A.) til prøvelse af dom i første instans, hvorved de påstande, der var nedlagt af Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales Auge (herefter »Auge«) som repræsentant for dennes medlemmer Alberto og Andrea, blev taget delvist til følge, i en sag vedrørende ugyldighedserklæring af forskellige aftaler om køb af finansielle produkter på grund af formmangler ved samtykket

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

»Anmodning om fortolkning ved præjudiciel afgørelse – artikel 267 TEUF«

Præjudicielt spørgsmål

»Henset til, at forbrugerorganisationer har søgsmålskompetence til at repræsentere investorer/forbrugere i retssager, når disse rejser krav mod et investeringsydelsesselskab for manglende opfyldelse af selskabets forpligtelser i forbindelse med markedsføringen af komplekse finansielle produkter, kan denne beføjelse da ekstraordinært begrænses af de nationale retter, når der i forbindelse med et individuelt krav er tale om investorer med høj finansiell kapacitet, som gennemfører transaktioner, der ikke kan anses for at være almindelige og generelle, og som anlægger søgsmål med bistand fra forbrugerorganisationen med den konsekvens, at de kan nyde godt af en mulig fritagelse for sagsomkostningerne i en retssag af særdeles høj værdi, idet de undgår at betale for retlige deponeringer og at betale modpartens sagsomkostninger i tilfælde af ugrundede eller uberettigede påstande?«

Anførte EU-retlige forskrifter

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/39/EF af 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter (MiFID I), artikel 52, stk. 2 (klageret)

Domstolens dom af 2. april 2020, Reliantco Investments y Reliantco Investments Limassol Sucursala București, C-500/18, EU:C:2020:264

Domstolens dom af 20. september 2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, præmis 35 og 36.

Anførte nationale forskrifter

Artikel 8, stk. 1, litra e), i Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (kongeligt lovdekret 1/2007 af 16.11.2007 om godkendelse af den konsoliderede tekst til den generelle lov om beskyttelse af forbrugere og brugere og anden tilknyttet lovgivning) bestemmer, at der er tale om grundlæggende rettigheder for forbrugerne og brugerne, navnlig repræsentation af deres interesser ved lovligt oprettede organisationer, grupper, foreninger eller sammenslutninger af forbrugere og brugere.

Artikel 11, stk. 1, i Ley de Enjuiciamiento Civil (den civile retsplejelov) bestemmer, at uagtet de skadelidte personers individuelle søgsmålskompetence har de lovligt oprettede forbruger- og brugerorganisationer søgsmålskompetence i

henseende til at forsvare deres medlemmers og organisationens rettigheder og interesser, samt forbruger- og brugerinteresser i almindelighed.

I henhold til anden supplerende bestemmelse til Ley 1/1996, de 10 de enero, de asistencia jurídica gratuita (lov 1/1996 af 10.1.1996 om gratis retshjælp) har forbrugerorganisationer ret til at anlægge søgsmål uden at betale sagsomkostninger, når de anlagte søgsmål »har direkte sammenhæng med produkter eller ydelser til offentlig, almindelig og generel brug«.

I henhold til artikel 36, stk. 2, i lov 1/1996 skal organisationen, hvis den taber sagen, ikke betale modpartens omkostninger, uanset hvor stor sagens værdi er, og de konkrete medlemmer, som denne organisation repræsenterer i sagen, skal heller ikke betale disse omkostninger.

Real Decreto 1507/2000, de 1 de septiembre, que establece el catálogo de productos o servicios de uso común, ordinario y generalizado (kongeligt dekret 1507/2000 af 1.9.2000 om fastlæggelse af en liste over produkter til offentlig, almindelig og generel brug) inkluderer bankserviceydelser og finansielle ydelser i almindelighed blandt disse produkter [bilag I, litra c), nr. 13].

Både artikel 11, stk. 2, i Ley Orgánica del Poder Judicial (lov om retternes kompetence) og den civile retsplejelovs artikel 247, stk. 2, bestemmer med samme formulering, at retterne ved begrundet afgørelse skal afvise enhver påstand, indsigelse eller formalitetsindsigelse, der fremsættes ved åbenbart retsmisbrug, eller som udgør omgåelse af de processuelle regler.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Mellem maj 2007 og marts 2009 afgav Alberto og Andrea fem ordrer om køb af finansielle produkter (nærmere bestemt fem obligationer udstedt af KBC, Lehman Brothers, PNP Parisbas og Abbey) til Banco Banif S.A. (nu Banco Santander S.A.) til beløb på mellem 150 000 EUR og 300 000 EUR og til et samlet beløb på 900 000 EUR.
- 2 Alle transaktionerne blev gennemført, mens Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/39/EF af 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter (herefter »direktiv 2004/39/EF«) var i kraft.
- 3 Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales (herefter »Auge«) anlagde som repræsentant for sine medlemmer Alberto og Andrea søgsmål mod banken med påstand om, at aftalerne om køb af de førnævnte finansielle produkter blev erklæret ugyldige på grund af formmangler ved samtykket, og at et beløb på 481 634,14 EUR med tillæg af provision, omkostninger og renter blev betalt tilbage til investorerne. Dette søgsmål blev taget til følge hvad angår købsordrerne i 2007 og 2008 og ikke taget til følge hvad angår ordren i 2010. Som følge heraf blev investeringsydelsesinstituttet tilpligtet

at betale 462 515,74 EUR tilbage til sagsøgerne med tillæg af lovfastsatte renter fra datoen for de respektive ugyldige investeringer.

- 4 Sagsøgtes appel blev ikke taget til følge af Audiencia Provincial de Granada (den regionale domstol i Granada), som stadfæstede dommen i første instans med den begrundelse, at det sagsøgte institut ikke havde taget hensyn til kundernes investeringsprofil og ikke før aftalens indgåelse havde givet dem klare og fuldstændige oplysninger om risiciene ved de produkter, som de indgik aftale om.
- 5 Den sagsøgte bank har iværksat ekstraordinær appel på grund af en procedurefejl og kassationsappel, som er blevet antaget til realitetsbehandling, til prøvelse af Audiencia Provincials (regional domstol) dom.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 6 Appellanten har gjort gældende, at Auge savner søgsmålskompetence til at anlægge søgsmål på vegne af sine medlemmer, eftersom de produkter, som var genstand for aftalen, ikke er til offentlig og generel brug, men derimod er spekulative finansielle produkter af høj økonomisk værdi, som går ud over almindelige forbrugsprodukter.
- 7 Appellanten har tilføjet, at det ikke er nødvendigt at indgive en anmodning om præjudiciel afgørelse, eftersom forbrugerorganisationers søgsmålskompetence er et spørgsmål, der henhører under national lovgivning, som EU-retten henviser til.
- 8 Auge, indstævnt, har gjort gældende, at den finder det hensigtsmæssigt at indgive en anmodning om præjudiciel afgørelse vedrørende en forbruger af finansielle ydelser, der på grund af sine investeringers høje beløb og kompleksitet fratages sin egenskab af forbruger og dermed også fratages retten til at anlægge søgsmål gennem en forbrugerorganisation mod et bankinstitut.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 9 Tribunal Supremo (øverste domstol) bemærker, at det har betydning for udfaldet af appellerne, at der træffes afgørelse om organisationen Auges søgsmålskompetence til at repræsentere de i stævningen omhandlede investorer, som er medlemmer af organisationen, og til at anlægge søgsmål vedrørende investeringsydelsesinstitutternes opfyldelse af deres rådgivningsforpligtelser i henhold til direktiv 2004/39/EF.
- 10 Tribunal Supremo (øverste domstol) har generelt fastslået, at forbrugerorganisationer har søgsmålskompetence til at repræsentere deres medlemmer ved anlæggelse af søgsmål, som er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2004/39/EF, herunder i forbindelse med sager, hvori Auge har været part.

- 11 Imidlertid har Tribunal Supremo (øverste domstol) i to konkrete domme fastslået, at Auge som forbrugerorganisation ikke havde søgsmålskompetence til at forsvare forbrugernes individuelle interesser i forbindelse med investeringer i spekulative finansielle produkter og finansielle produkter af høj økonomisk værdi, eftersom der ikke var tale om produkter eller ydelser, som var rettet mod forbrugere, idet de ikke var til offentlig, almindelig og generel brug, og for så vidt som denne søgsmålskompetence for forbrugere og brugere i henhold til spansk lovgivning er knyttet til forsvaret af deres rettigheder, når de har direkte sammenhæng med goder eller ydelser til offentlig, almindelig og generel brug.
- 12 I disse domme anførte Tribunal Supremo (øverste domstol), at der findes finansielle ydelser, der som følge af deres natur og omstændigheder – henset til de høje beløb, de vedrører, og deres spekulative karakter – går ud over begrebet »ydelser til offentlig, almindelig og generel brug«. Dette indebærer ikke, at disse konkrete skadelidte investorer ikke selv kan anlægge søgsmål for at forsvare deres rettigheder, men at de ikke er berettiget til at gøre det gennem en forbrugerorganisation med henblik på ikke at betale for de retlige deponeringer, der er nødvendige for at iværksætte retsmidlerne, og for at undgå risiciene ved at blive tilpligtet at betale sagsomkostningerne i de lavere instanser og i kassationsinstansen.
- 13 Det drejer sig om at undgå svigagtig brug og misbrug af denne særlige søgsmålskompetence for forbrugerorganisationer i sager, hvor egenskaben af forbruger udvandes, henset til sagens kendetegn og værdi, med henblik på at nyde godt af den gratis retshjælp, som loven indrømmer disse organisationer, når de anlægger søgsmål til forsvar af deres medlemmers interesser.
- 14 Så vidt det fremgår for Tribunal Supremo (øverste domstol), har Domstolen ikke udtalt sig udtrykkeligt om de nationale retters skønsbeføjelse vedrørende søgsmålskompetencen for forbruger- og brugerorganisationer til at udøve de rettigheder, der er fastsat ved direktiv 2004/39/EF.
- 15 Endelig har Tribunal Supremo (øverste domstol) aldrig afvist, at investorer, som virker uden gevinst for øje og opererer inden for et område uden forbindelse med erhvervsmæssig virksomhed, har egenskab af forbrugere, selv om deres investeringer har været komplekse og vedrørt store beløb, idet den blot har rejst tvivl om denne organisations søgsmålskompetence i visse konkrete sager, hvor den under hensyntagen til sagens omstændigheder har vurderet, at der muligvis kunne foreligge en omgåelse af de processuelle regler i form af unddragelse fra betalingen for retlige deponeringer og fra konsekvenserne af at blive tilpligtet at betale sagsomkostningerne, idet sagen ikke blev ført personligt, men gennem en forbrugerorganisation til skade for både modparten og statens budget.
- 16 På baggrund af det ovenfor anførte er det nødvendigt at indhente vejledning fra Domstolen om, hvorvidt en forbrugerorganisationes søgsmålskompetence til at repræsentere en investor under visse omstændigheder kan begrænses, selv om det beløb, en investering vedrører, eller investeringens kompleksitet ikke fratager

denne investor egenskaben af forbruger, såfremt det vurderes, at der samtidig kan foreligge en omgåelse af de processuelle regler i form af unddragelse fra betalingen for retlige deponeringer og fra konsekvenserne af at blive tilpligtet at betale sagsomkostningerne, idet sagen ikke føres personligt, men gennem en forbrugerorganisation.

ARBEJDSDOKUMENT